

Den norske forbruksfesten

Av Liv Thoring

Tittel: Den norske forbruksfesten

Forfatter: Liv Thoring

Utgivelse: 15/2016

Utgiver: Framtiden i våre hender, Mariboegate 8, 0183 Oslo

Ansvarlig redaktør: Christoffer Ringnes Klyve

Prosjektstyrer: Liv Thoring

Forsidefoto: iStockphoto

Det oppfordres til å sitere og bruke opplysninger fra denne rapporten. Framtiden i våre hender oppgis som kilde.

Framtiden
i våre hender

Mariboegate 8, N-0183 OSLO telefon +47 22 03 31 50
www.framtiden.no post@framtiden.no organisasjonsnummer 970 221 115

Innhold

Metode	3
Innledning	4
Importen av klær mer enn doblet på 17 år	9
Over 1,2 tonn klær per person	9
Tredobling av møbelimport	10
Noe lavere vekst for sko	12
Tredobling av gullimporten	14
Femdobling av verdien på importerte biler	15
Mange kjøper ny mobil hvert år	17
75 kilo vesker og koffertar per familie på ti år	19
Importen av TV-apparater har økt med 4800 prosent	20
Fordobling av kosmetikk/munn/hud- og hårpleieprodukter	21

Denne rapporten viser hvordan det norske privatforbruket har endret seg de siste 30-40 årene, og hva vi bruker mest penger på i dag sammenliknet med tidligere.

Norge har gjennom klimaavtalen i Paris¹ forpliktet seg til å redusere utslippene av klimagasser med 40 prosent i 2030 sammenliknet med 1990. Siden 1990 har vi imidlertid økt utslippene med 3,9 prosent. De økte med 1,5 prosent fra 2014-2015.² Det er lite som tyder på at utslippene vil gå ned - med dagens politikk. De nasjonale tallene viser at Norge er inne blant landene med økologisk fotavtrykk som langt overgår jordens tåleevne.³ Hvis alle på jorda skulle leve som Kari og Ola, vil det være nødvendig med bortimot tre jordkloder.⁴

Metode

Rapporten beskriver utviklingen i forbruksnivået og forbruksmønsteret, slik det fremkommer av i hovedsak Statistisk Sentralbyrås (SSB) database. For det generelle forbruksnivået har vi beregninger tilbake til 1970 og fram til 2015, brutt ned på personnivå. Vi går så nærmere inn på utviklingen i forbruket av ulike varer i perioden 1988-2015, og viser endringene på nasjonalt nivå, men også på personnivå for utvalgte produkter. Det er benyttet henholdsvis vekt, antall og verdi i beregningene. Variasjoner i måleenhet er avhengig av hvilket produkt som måles og hva som faktisk finnes i databasen. Numrene på databasene framkommer under hver tabell og figur. For antall er det tatt hensyn til befolkningsøkningen år for år, og for verdiberegningene er det foretatt omregninger til kroneverdien i 2015. Alt vesentlig har vi benyttet SSBs statistikk for utenrikshandel med varer publisert 17. oktober 2016 og gjeldende for årene 1988-2015. Tabellene 08801 og 08809 er benyttet.

Følgende varegrupper inngår fra tabell 08809:

- 82 Møbler og deler
- 85 Fottøy
- 83 Reiseeffekter, vesker og liknende
- 84 Klær og tilbehør til klær
- 97 Gull, ikke -monetært (unntatt gullmalm og konsentrater).
- For varegruppene personbiler, mobiltelefoner, TV-apparater samt sminke, hud- og hårpleieprodukter er det benyttet en rekke varenumre fra tabell 08801. Disse er spesifisert under hver figur.

¹ Dette er Paris-avtalen, FN: <http://www.fn.no/Tema/Klima/Klimaforhandlinger/Dette-er-Paris-avtalen>

² SSB: <https://www.ssb.no/klimagassn/>

³ WWF: http://awsassets.wwf.no/downloads/wwf_lpr2014_low_res.pdf

⁴ Globalis. <http://www.globalis.no/Land/Norge>

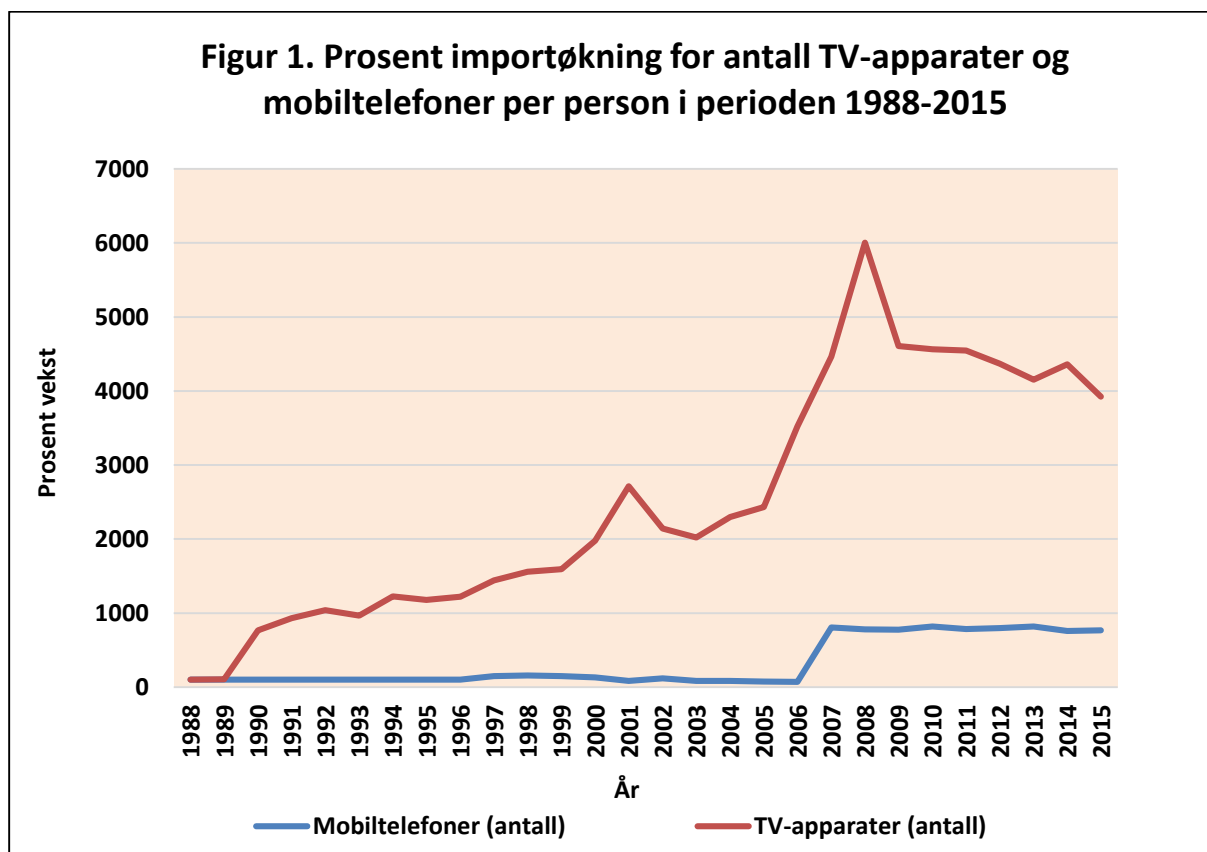

Innledning

For de fleste forbruksvarer har vi hatt en formidabel økning i det personlige forbruket i perioden 1988-2015.

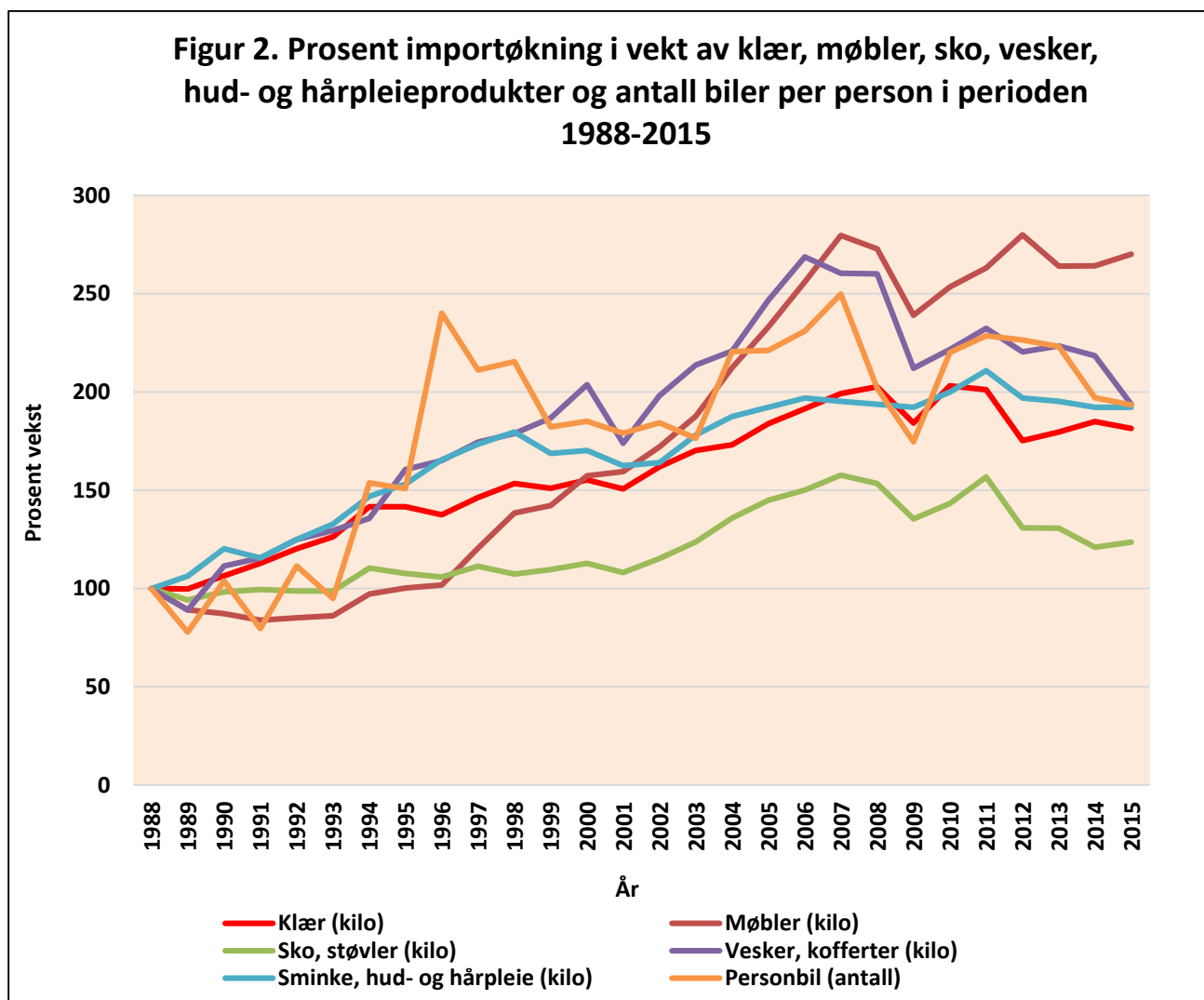
Vi vil først sammenlikne de forskjellige varegruppene og se hvor stor importøkningen har vært i prosent. Men på grunn av den enorme økningen i importen av spesielt TV-apparater - men også mobiltelefoner, har vi vært nødt til å skille ut disse to varegruppene i en egen figur 1 under.

Vi ser at *antall* importerte TV-apparater har økt med mange tusen prosent i perioden 1988-2015. Også for mobiltelefoner har økningen i antall vært enorm. På sidene 17-21 i rapporten går vi nærmere inn på hvor mange mobiler og TV-apparater dette innebærer per person og for en gjennomsnittlig husstand.

I figur 2 under sammenlikner vi importøkningen i *kilo* på personnivå for varene klær, møbler, sko/støvler, vesker/kofferter, sminke/hud- og hårprodukter samt for *antall* biler per person. Vi ser at møbler har hatt en stor prosentvis økning, og i 2015 lå vi 270 prosent over forbruket i 1988. For vesker og kofferter ligger vi 194 prosent over 1988. Det samme gjelder for biler. Veksten i import av klær er 182 prosent, sminke 161 prosent og skotøy 124 prosent.

Tabell 1 under viser antall personer i norske husholdninger for utvalgte år.

Tabell 1	1970	1980	1990	2001	2005	2010	2015
År	1970	1980	1990	2001	2005	2010	2015
Antall innbyggere i Norge ⁵	3863221	4078900	4233116	4503436	4606363	4858199	5165802
Privathusholdninger i alt ⁶	1296734	1523508	1751363	1961548	2011000	2170893	2316647
Personer per privathusholdning	2,98	2,68	2,42	2,30	2,29	2,24	2,23

Tabell 2 under har vi tatt utgangspunkt i SSBs oppgitte tall for totalkonsum⁹ i husholdningene i sitt årlige nasjonalregnskap for perioden 1970 – 2015, og regnet oss fram til hvor mye hver husholdning brukte i de angjeldende år.

Hvor mye hver enkelt person i gjennomsnitt har brukt, viser vi i tabell 3. Forbruket vises både i gjeldende kroner for det anliggende år og dette beløpet omregnet til kroneverdien i 2015.

Tabell 2	1970	1980	1990	2001	2005	2010	2015
Total konsum i husholdningene i millioner kroner. ⁷	45214	141666	346927	640826	798211	1038351	1269462
Antall privathusholdninger ⁸	1296734	1523508	1751363	1961548	2011000	2170893	2316647
Gjennomsnittlig konsum per husholdning i kroner	34868	92987	198090	326694	396922	478306	547974

⁵ SSB, Historisk statistikk, Folkemengdens bevegelse 1735 - 2016. 3.13 Folkemengde, fødte, døde, ekteskap, flyttinger og folketilvekst <https://www.ssb.no/a/folketellinger/tabeller/3-13.html>

⁶ SSB, Tabell: 05882: Privathusholdninger, etter tallet på personer i husholdningen <https://www.ssb.no/statistikkbanken/SelectVarVal/Define.asp?MainTable=HistHushold&KortNavnWeb=fobhushold&PLanguage=0&checked=true>

⁷ ÅRLIG NASJONALREGNSKAP 1970-2015, Tabell 22. Hovedtall for konsum. Tabell: 09172: Konsum i husholdninger <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/statistikker/nr/aar/2016-05-12?fane=tabell#content>
Tall for 2014 og 2015 er justert ned litt i forhold til tidligere stipulert statistikk i tråd med oppdateringer. Derfor 2 forskjellige kilder. <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/statistikker/nr/aar/2016-05-12?fane=tabell#content>

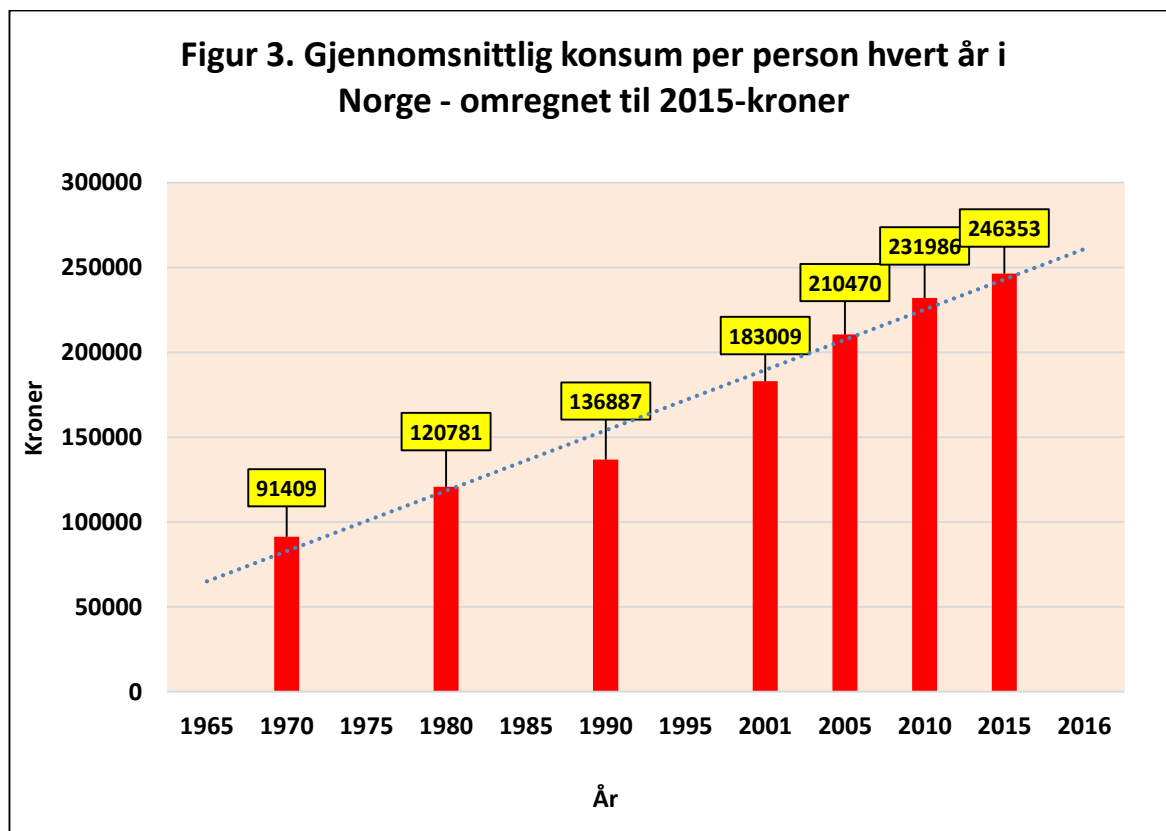
⁸ Antall privathusholdninger i Norge: SSB Tabell: 05882: Privathusholdninger, etter tallet på personer i husholdningen <http://www.ssb.no/familie> Tall for 2000 mangler, derfor er 2001 brukt. Det finnes heller ikke tall for 1975, 1985 og 1995. <https://www.ssb.no/statistikkbanken/selectvarval/saveselections.asp> En omlegging i SSB har ført til brudd i tidsserien. Tall for 2014 og seinere er derfor ikke direkte sammenlignbare med tall fra 2013 og tidligere. Blant annet er en del studenter flyttet fra hjemkommunen til studiekommunen.

⁹ SSBs definisjon av totalkonsum inkluderer følgende: husholdningenes forbruk av mat og alkoholfrie drikkevarer, alkoholdrikker og tobakk mv, klær og skotøy, bolig lys og brensel, møbler og husholdningsartikler mv, helsepleie, transport, post- og teletjenester, kultur og fritid, utdanning, overnattings- og serveringstjenester, andre varer og tjenester, nordmenns konsum i utlandet, utlendingers konsum i Norge, varekonsum, boligjenester og andre tjenester.

Som tabell 3 under viser, var det gjennomsnittlige forbruket per person her i landet i 1970 på 11 704 kroner i året. Omregnet til dagens kroneverdi, tilsvarer det et årsforbruk på 91 409 kroner. I 2015 var gjennomsnittlig årsforbruk per person 246 353 kroner. Det betyr at vi har økt vårt årlige forbruk 2,7 ganger siden 1970.

Tabell 3	1970	1980	1990	2001	2005	2010	2015
Gjennomsnittlig konsum per husholdning i kroner	34868	92987	198090	326694	396922	478306	549333
Personer per privathusholdning	2,98	2,68	2,42	2,30	2,29	2,24	2,23
Gjennomsnittlig konsum per person i kroner	11704	34731	81955	142297	173284	213732	246353
Gjennomsnittlig konsum omregnet til 2015 kroner	91 409	120 781	136 887	183 009	210 470	231 986	246 353

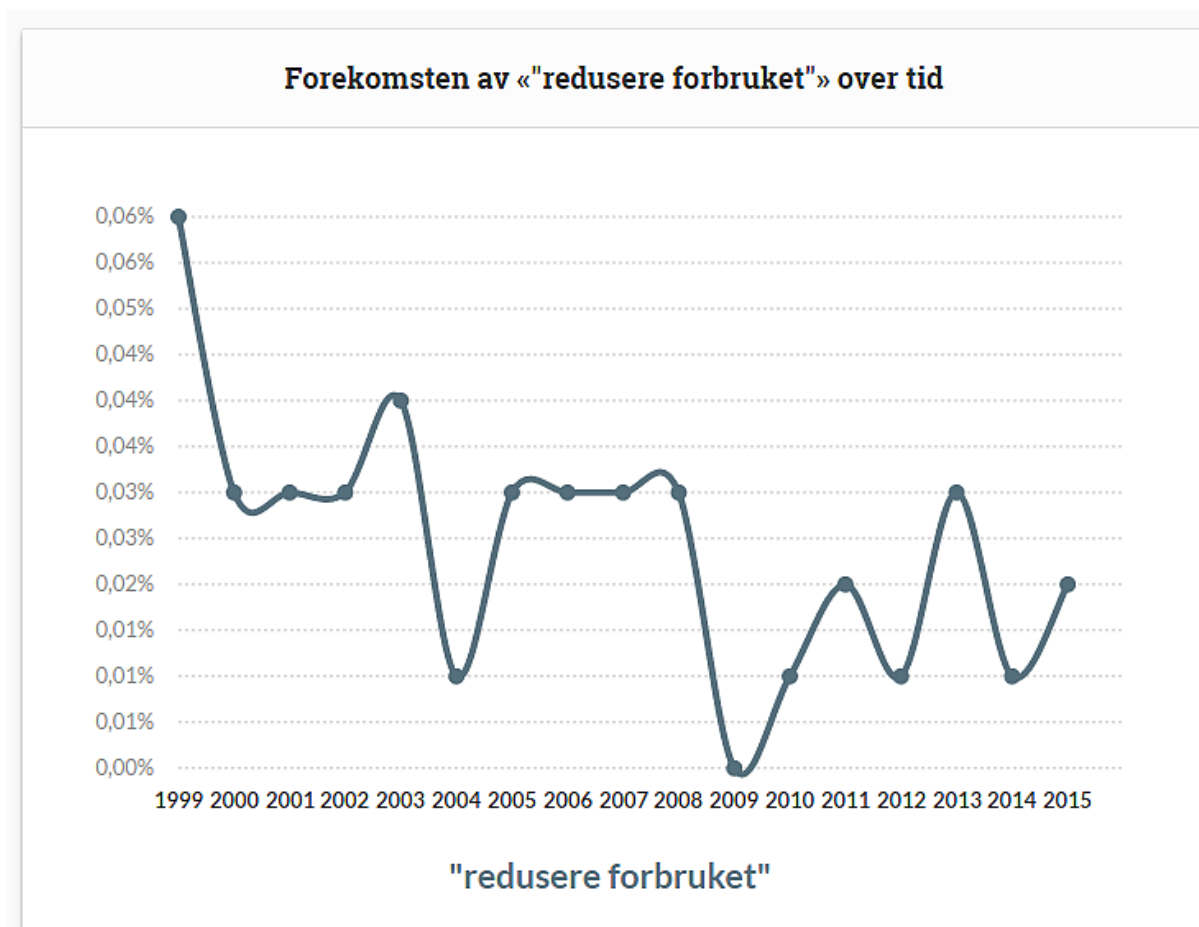

Kilder: Se over

Vi ser en enorm vekst i forbruket, med særlig økning de siste 15 årene. Siden Norge var et av de første landene som ratifiserte Paris-avtalen,¹⁰ er det interessant å se om våre folkevalgte har snakket om «reduert forbruk» i Stortingssalen.

Nettstedet «Holder de ord»¹¹ har laget en oversikt over hvor mange ganger «reduere forbruket» er blitt nevnt på talerstolen i Stortinget. Begrepet har aldri vært et prioritert tema «Redusere forbruket» ble bare nevnt i 0,02 prosent av sakene i stortingssalen i 2015. De senere år er det i hovedsak Miljøpartiet de grønne som har snakket om det.

Kilde: Sagt i salen: En visualisering av språkbruk på Stortinget fra Holder de ord. <https://tale.holderdeord.no/search/pct/reduert%20forbruk/0>

¹⁰ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/norge-har-ratifisert-parisavtalen/id2505365/>

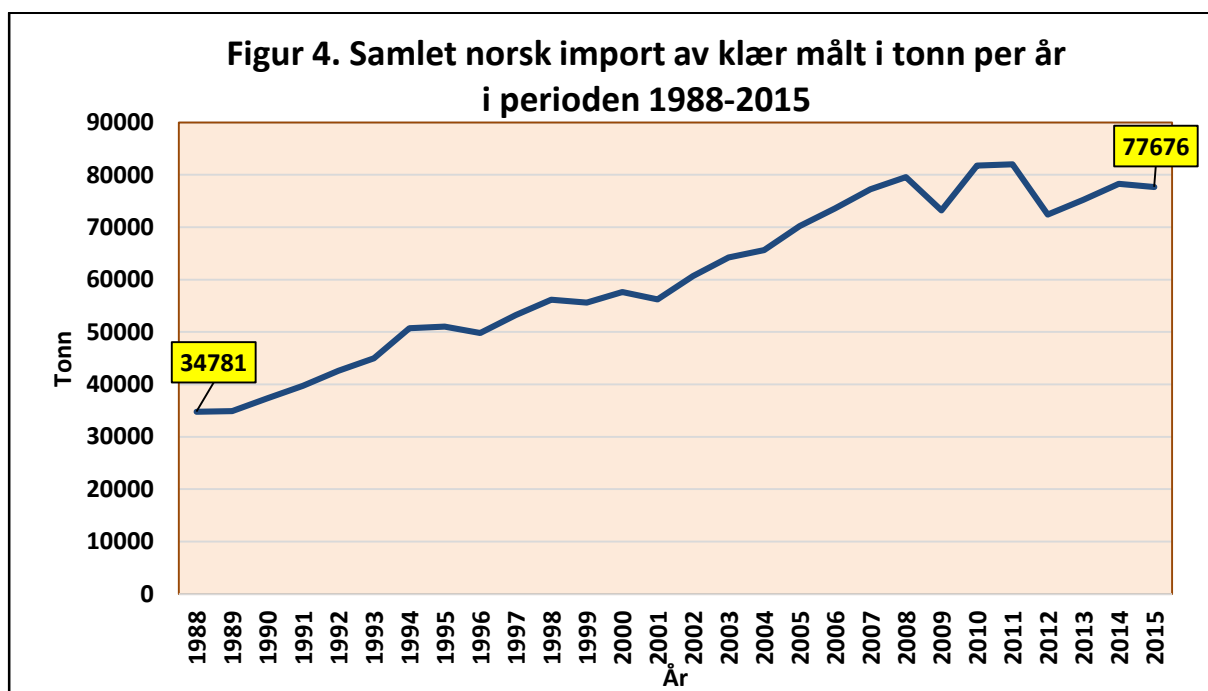
¹¹ «Holder de ord» er et norsk nettsted som publiserer informasjon om hvordan partier og stortingsrepresentanter stemmer i politiske enkeltsaker og hvordan dette henger sammen med partiprogram og politiske løfter. Nettstedet er drevet av en partipolitisk uavhengig medlemsorganisasjon som ble opprettet i november 2010 som har som formål å gjøre det lettere å følge med på hva som skjer i norsk politikk, og gi folk større innflytelse over politikken ved hjelp av digitale verktøy. Se organisasjonens nettside: <https://www.holderdeord.no/portal>

Men hva innebærer forbruksøkningen i antall og verdi for forskjellige forbruksartikler? I denne rapporten går vi nærmere inn på forbruket av TV-apparater, mobiltelefoner, klær, møbler, sko, Vesker/kofferter, sminke/hud- og hårprodukter og personbiler.

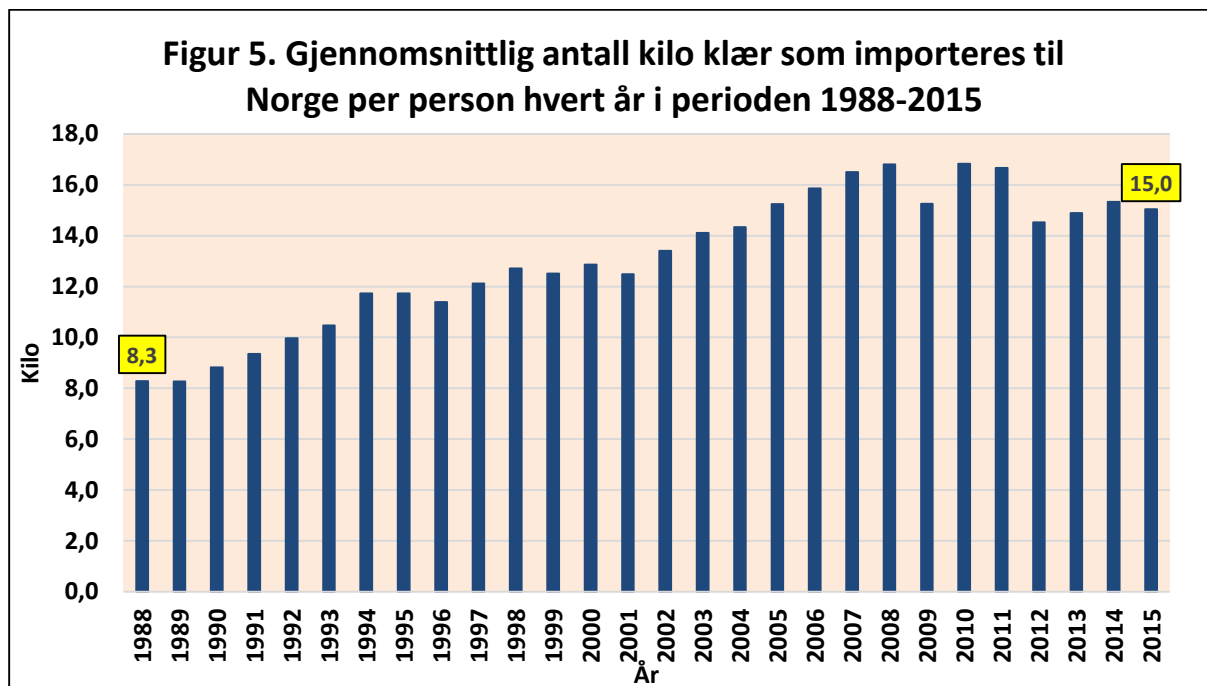
Importen av klær mer enn doblet på 27 år

Figur 4 under viser at vi i dag samlet sett importerer mer enn dobbelt så mye klær og tilbehør til klær målt i tonn som vi gjorde for 27 år siden.

Over 1,2 tonn klær per person

Hvor mange kilo klær utgjør dette per person, når vi tar hensyn til befolkningsøkningen? I figur 5 under ser vi at importen av klær per person – i gjennomsnitt – økte fra drøyt 8 kg per person per år i 1988 til over 15 kg i 2015. Sagt med andre ord, hver og en av oss kjøper i dag nesten dobbelt så mye klær målt i antall kilo som for 27 år siden. 15 kilo klær betyr veldig mange klesplagg, og vi anslår ca. 30 forskjellige klesplagg – avhengig av typen klær.

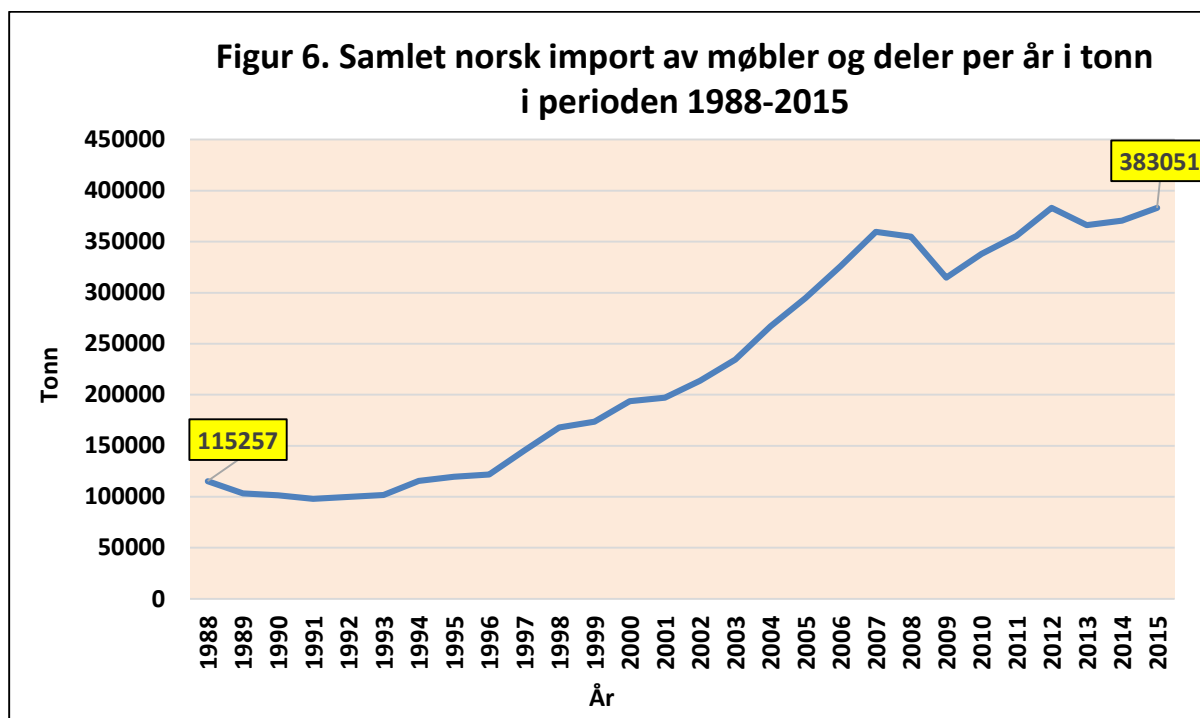

Gjennomsnittlig levealder for kvinner og menn i 2015 var 82,3 år.¹² Ved å multiplisere disse årene med antall kg klær vi i gjennomsnitt kjøpte av importert vare i 2015, ser vi hvor mange kilo klær vi forbruker i løpet av livet, forutsatt at klesforbruket *ikke* øker, og at vi oppnår det som var gjennomsnittlig levealder i 2015. I 2015 ble det i gjennomsnitt importert 15,03658096 kg per person. Totalt gjennom hele livet betyr det at vi forbruker 1 237 kg klær.

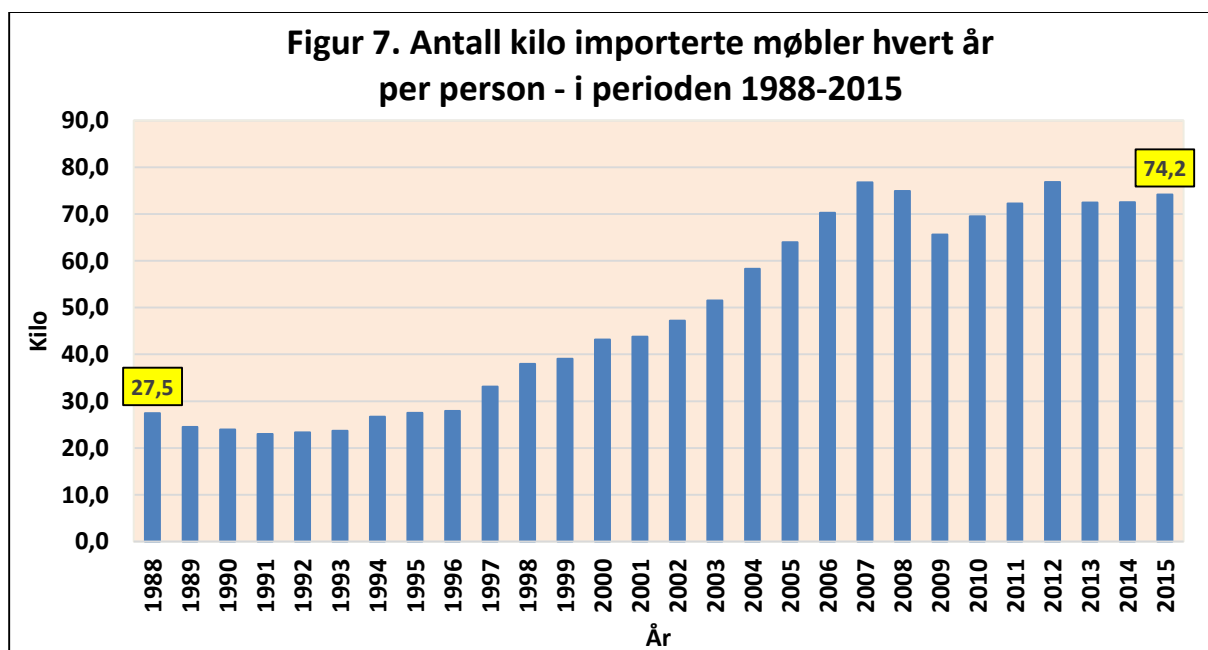
Tredobling av møbelimport

La oss se hvordan utviklingen har vært for importen av møbler. I figur 6 nedenfor ser vi at den samlede mengden møbler Norge importerte her til lands ble mer enn tredoblet i perioden 1988 til 2015.

¹² <http://www.ssb.no/dode>

Figur 7 under viser hvordan importen av møbler fordeler seg på antall kg per person i den samme perioden. Importen av møbler har økt fra 27,5 kg i 1988 til over 74 kg per person per år. Om vi også for møbler ser hvor mange kg dette utgjør i løpet av et gjennomsnittlig langt liv, og at man forbruker den samme mengden møbler gjennom hele livet som i 2015, vil det si at hver og en av oss har et livsforbruk på ca. 6 100 kg møbler. Men dette tallet vil være langt høyere, hvis økningen i møbelimporten fortsetter slik den har utviklet seg de siste 20 årene. For en husstand (som i 2015 består av 2,23 personer) i et gjennomsnittlig langt liv (i 2015) betyr det i overkant av 13 600 kg møbler – eller 13,6 tonn møbler per husstand.

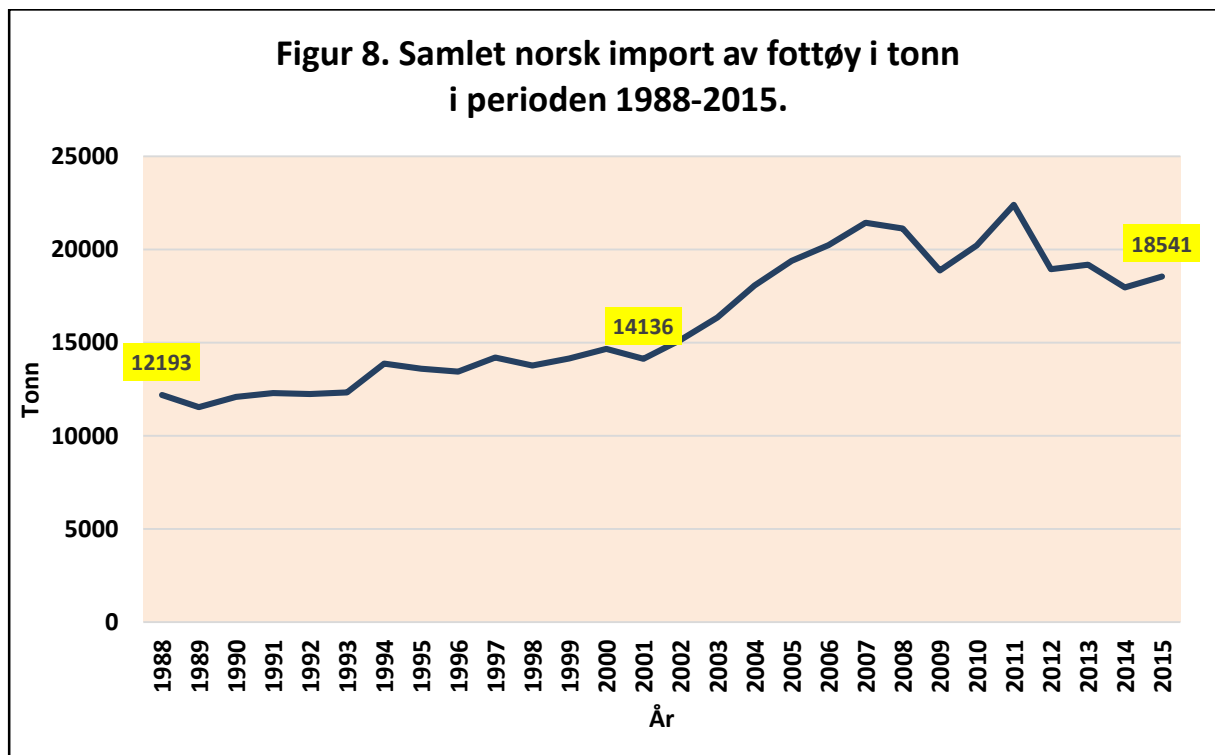

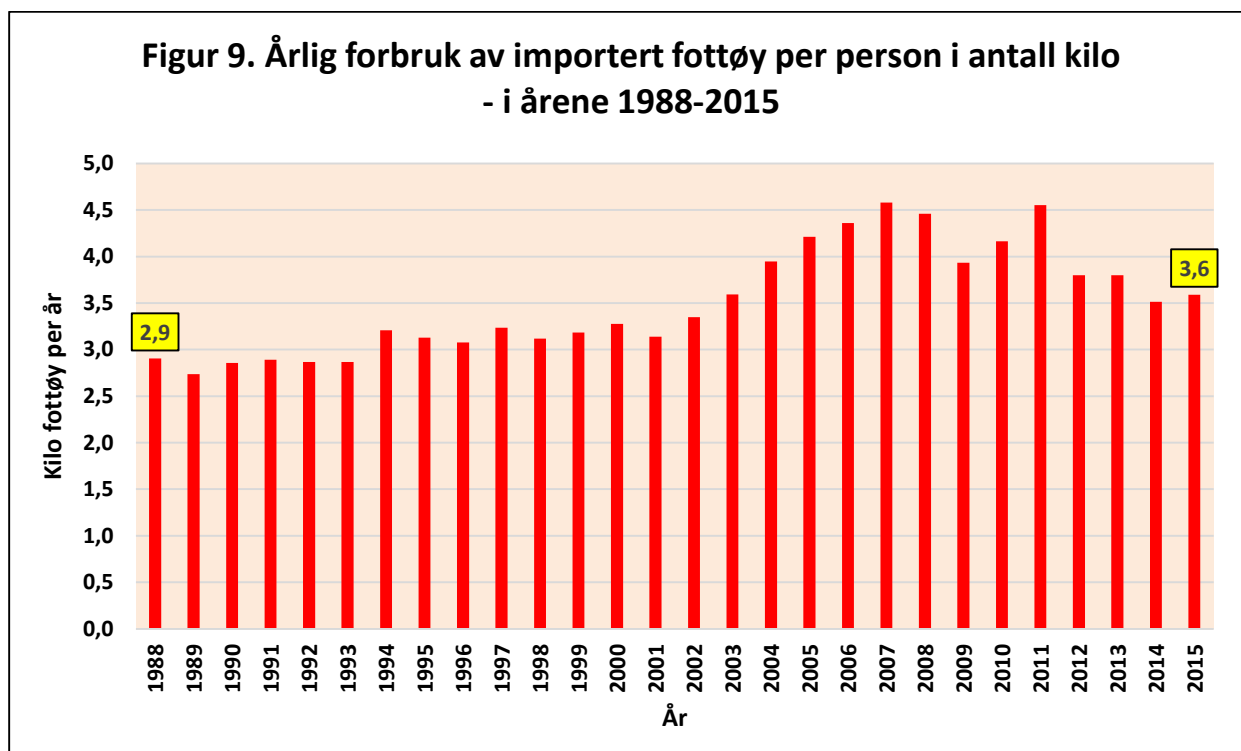
Bare de siste ti årene har hver og en av oss i gjennomsnitt fått importert over 725 kg møbler.

Noe lavere vekst for sko

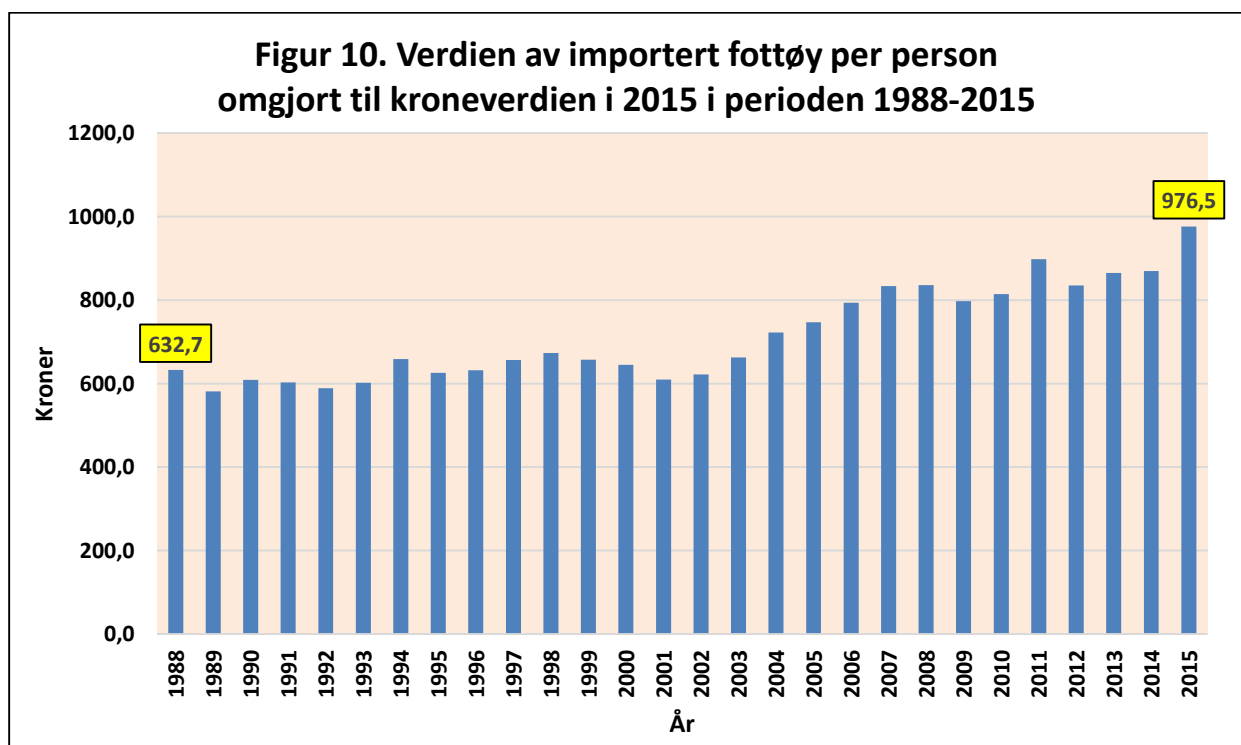
Som figur 8 under viser, har også importen av fottøy hatt en betydelig vekst i perioden – og særlig er veksten stor etter 2001. Men sammenliknet med klær og møbler er veksten mindre.

Figur 9 under viser importen av sko som hver og en av oss i gjennomsnitt har brukt hvert år i perioden 1988 til 2015. De siste ti årene har hver og en av oss kjøpt over 40 kilo sko. For en familie på fire blir det over 160 kilo med sko. Noe av skotøyet går i arv og noe blir slitt ut, men det meste blir kastet.

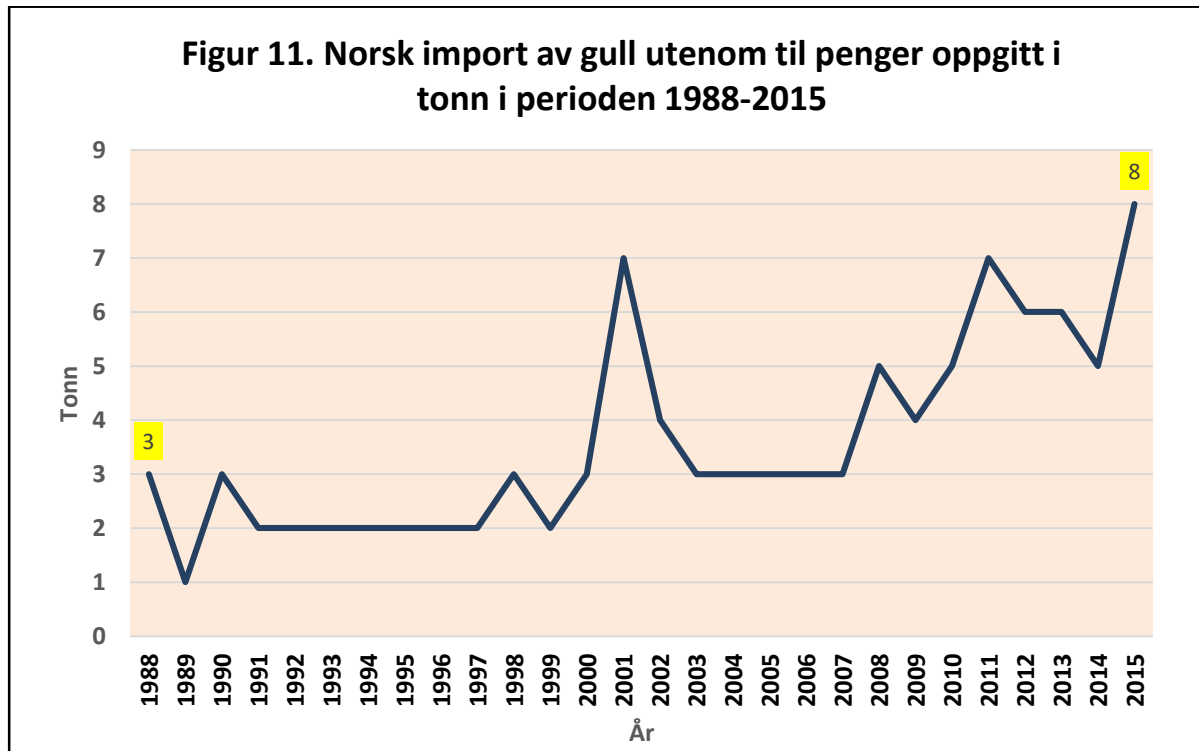
Figur 10 under viser at hver og en av oss bruker 65 prosent mere penger på fottøy i dag enn vi gjorde i 1988, når vi regner om til 2015-kroneverdi.

Tredobling av gullimporten

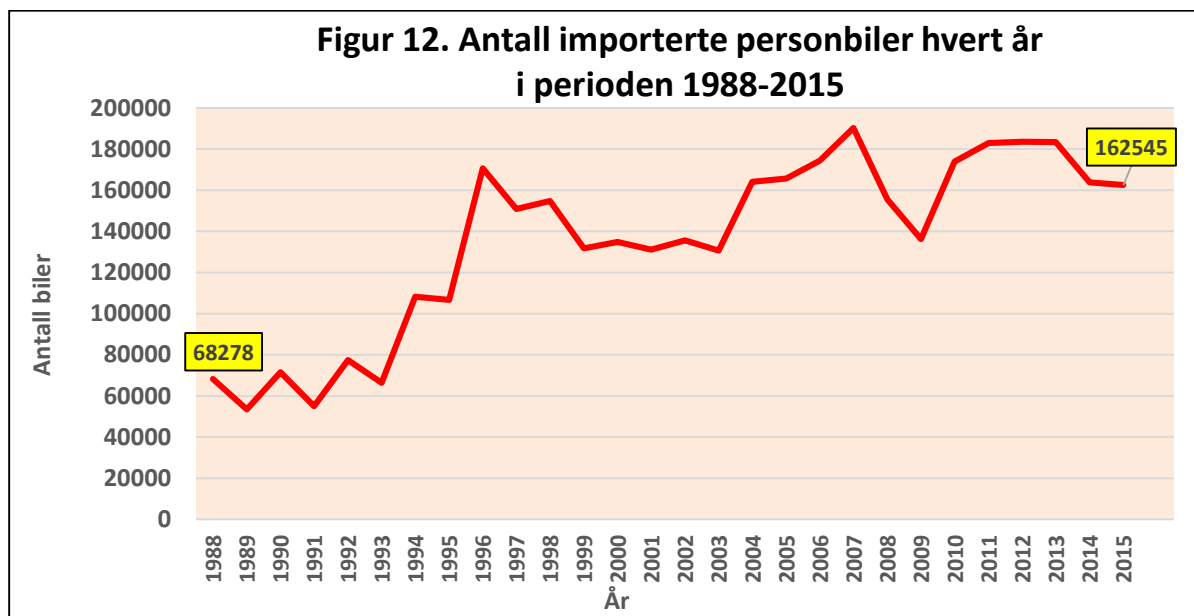
Figur 11 under viser at gull til bruk i smykker også har økt svært mye i perioden. Variasjonene er store, men importen nærmer seg en tredobling, når vi ser hele perioden under ett.

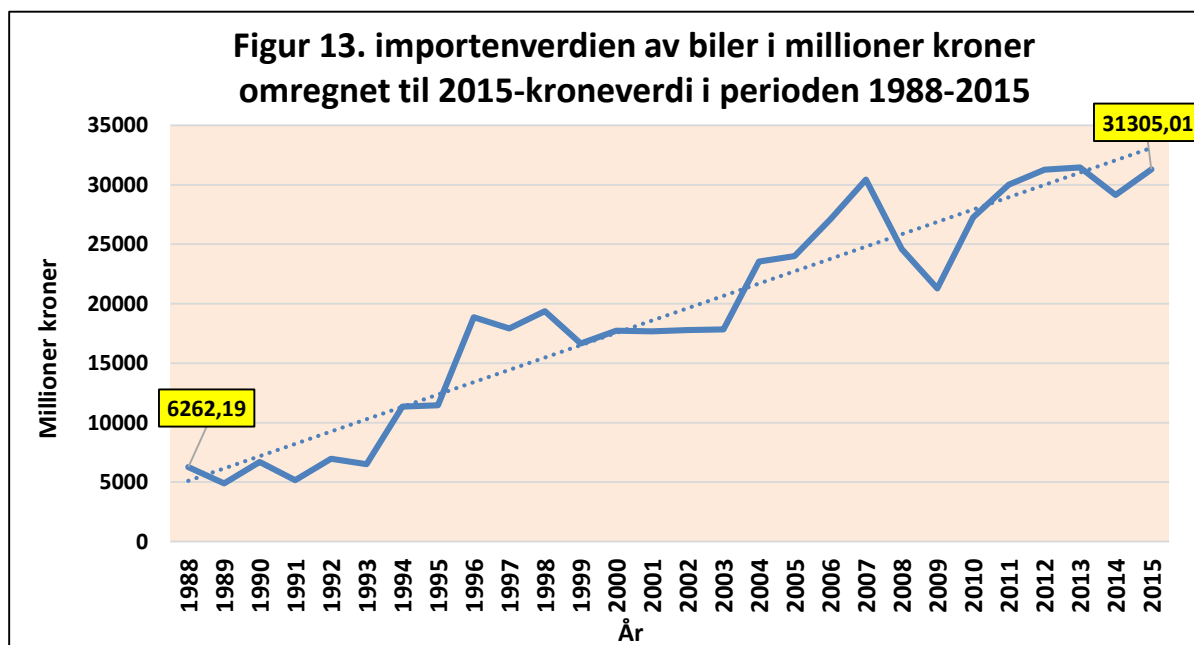

Femdobling av verdien på importerte biler

Figur 12 under viser at Norge importerte 2,4 ganger så mange personbiler¹³ i 2015 som i 1988.

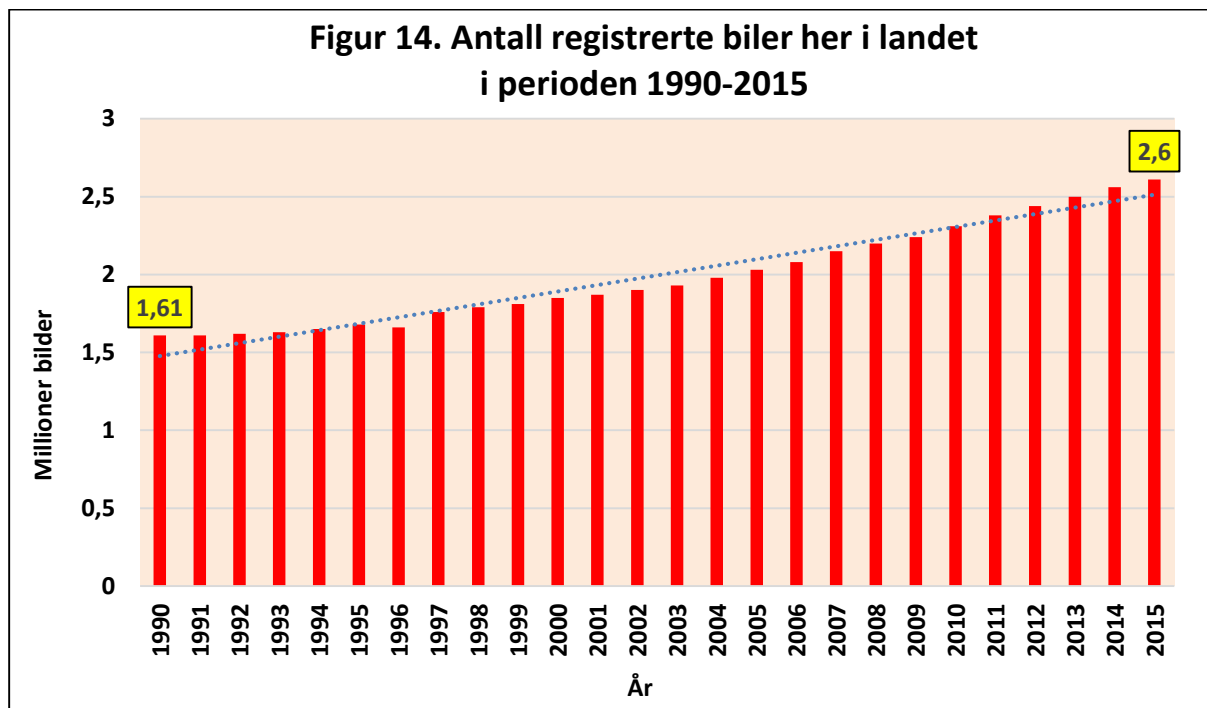
Men vi importerer ikke bare mer enn dobbelt så mange biler, *verdien* av bilene viser at vi kjøper stadig dyrere biler. Dette illustreres i figur 13 under. Vi ser her at verdien av de importerte personbilene er nesten femdoblet, - selv når vi regner alle tall om til kroneverdien i 2015-kroner.

¹³ Kilde: SSBs importstatistikk, Utenrikshandel med varer (M2) antall, 86-89 Kjøretøyer, luftfartøyer etc. varenumrene fra og med: 87032101 til og med 87033309.

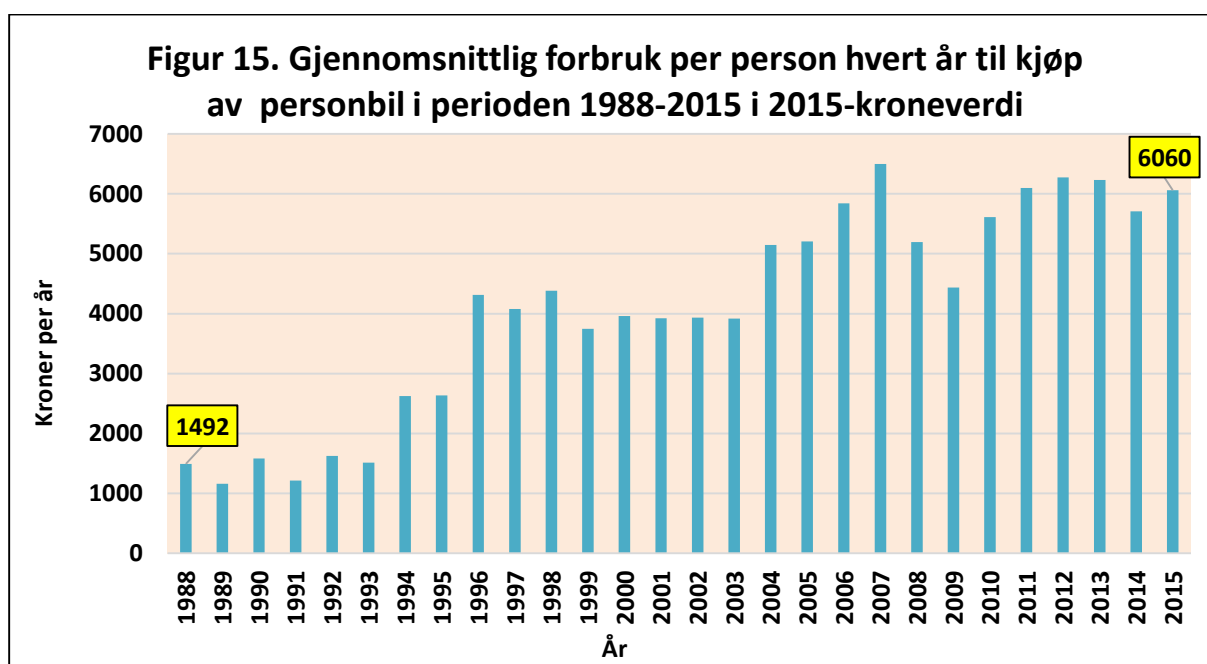

I figur 14 under ser vi hvor mange personbiler som var registrert her i landet i perioden 1990 til 2015. I 2015 var det 2,61 millioner registrerte biler. Når vi vet at det i 2015 var 2,23 personer per husstand, betyr det at hver husstand i gjennomsnitt hadde 1,2 biler hver. Noe som betyr at mange husstander har to biler hver, siden studenter og enslige i byer ofte ikke har bil.

Kilde: SSB. Tabell: 01951 og 07832: Registrerte kjøretøy, etter kjøretøygruppe og merke (K), Registrerte personbiler.

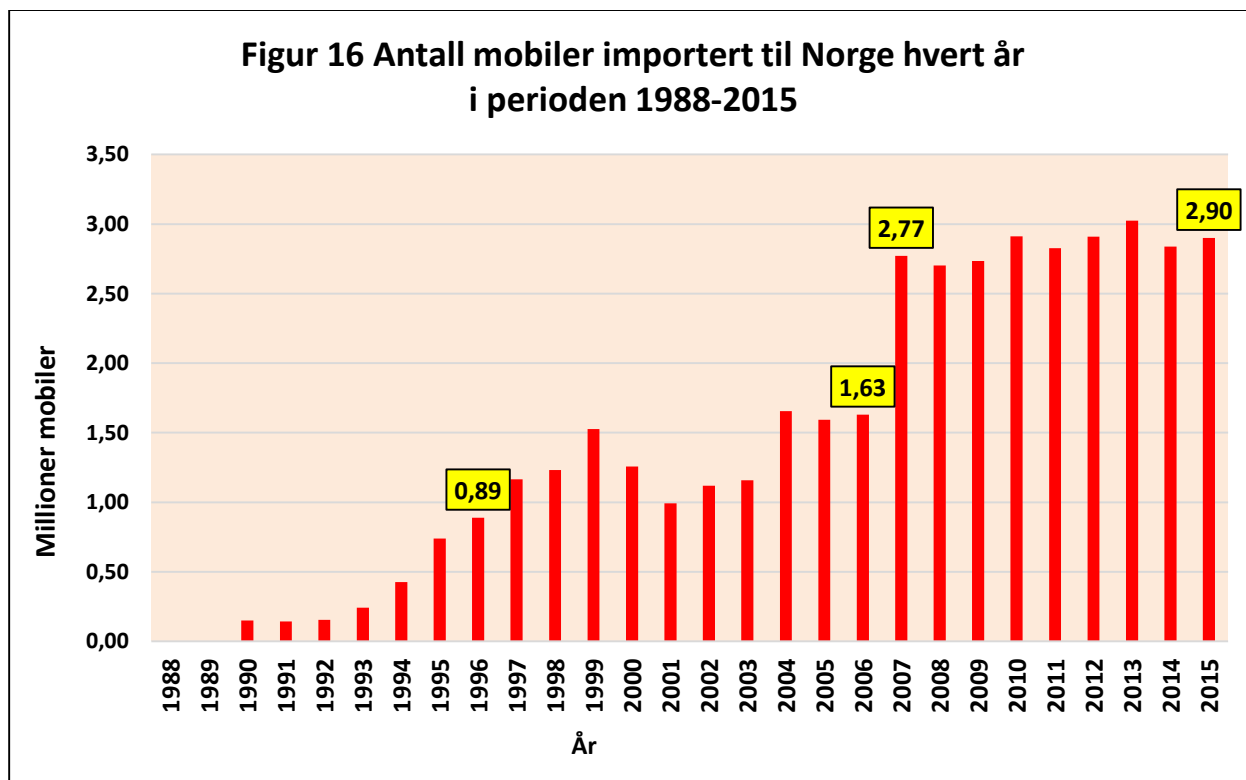
Figur 15 under viser at Kari og Ola bruker over 4 ganger så mye på anskaffelse av bil i 2015 som vi gjorde i 1988, – selv om vi regner om til 2015-kroneverdi.

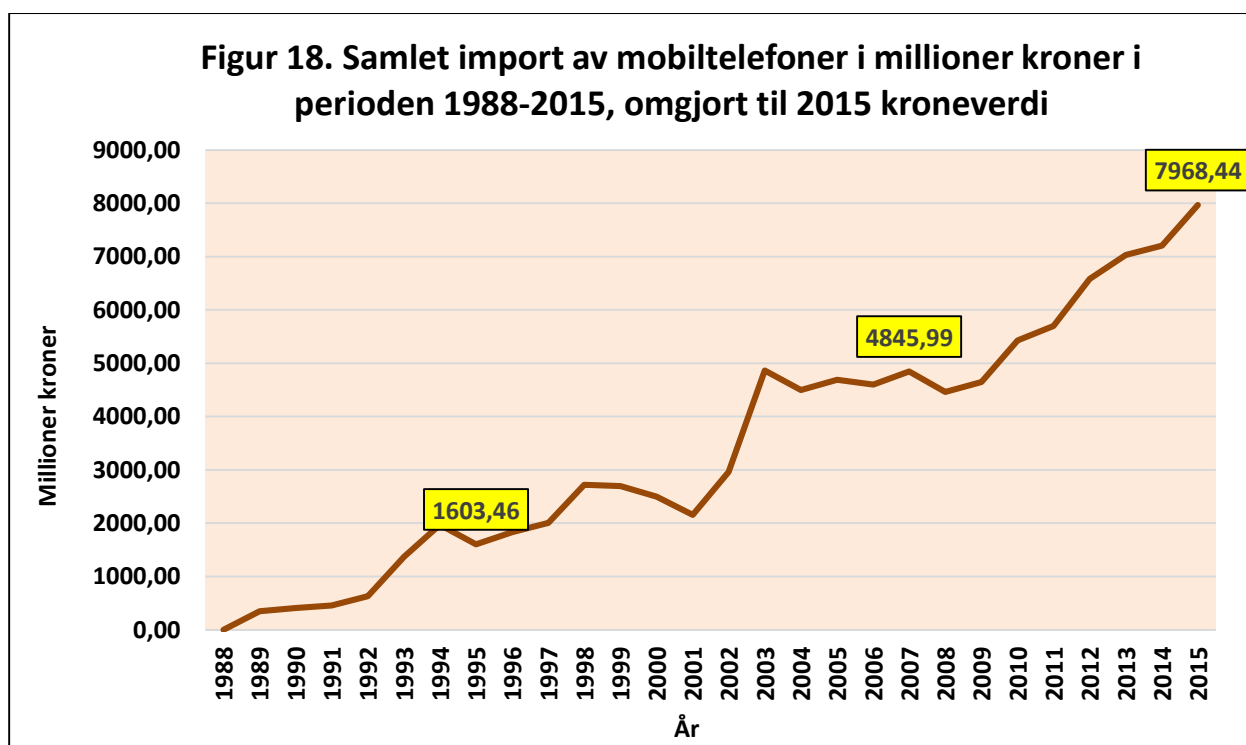
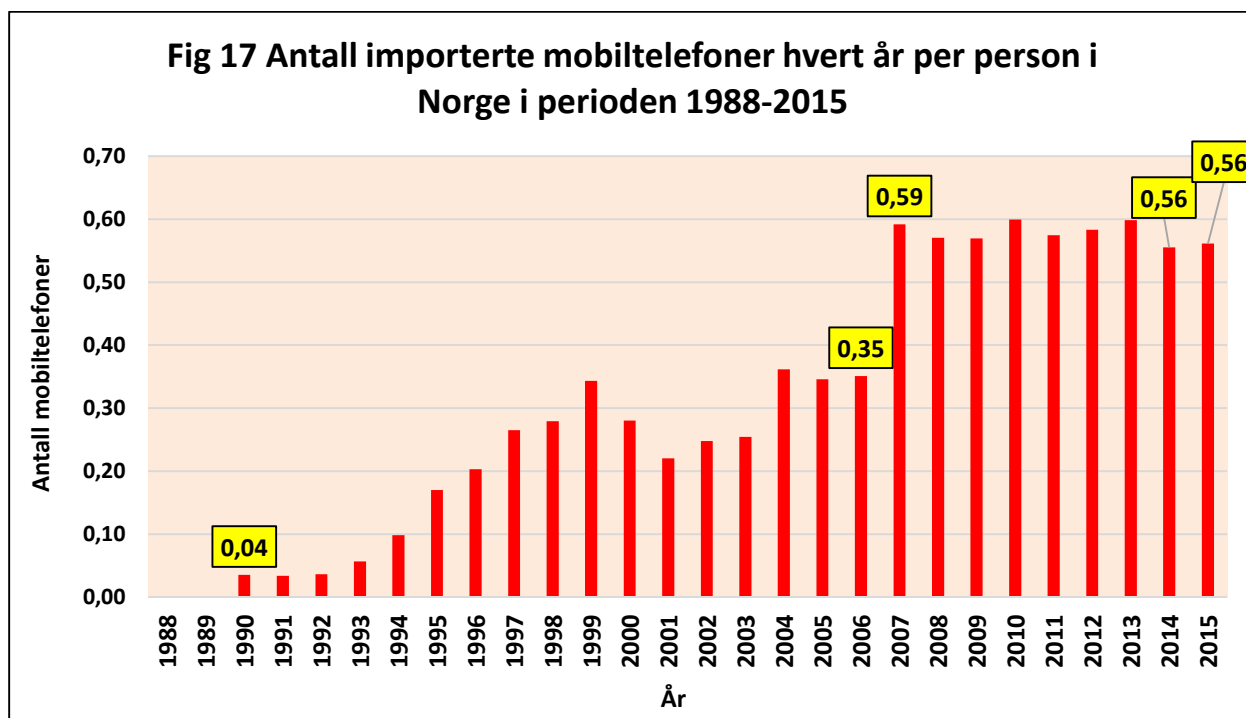
Mange kjøper ny mobil hvert år

Fra midten av 1990-tallet ble det vanlig med mobiltelefon i Norge. Figurene 16, 17, 18 og 19 under viser at importen økte betydelig fra 2006 til 2007. Dette har mest sannsynlig sammenheng med at Apple iPhone den 9. januar 2007 lanserte sin smarttelefon. Med den tok de hele mobilbransjen i en ny retning, og stadig flere gikk over fra «dumme» til «smarte» telefoner. Men selv om en stor del av den voksne befolkningen anskaffet seg smarttelefon dette året, har det høye nivået holdt seg relativt stabilt siden, noe som tilsier at folk bytter ut telefonene sine hyppig.

Kilde: SSB, Tabell: 08801: Utenrikshandel med varer, etter varenummer (HS) og land, varegruppe 85, Elektriske maskiner, apparater og materiell etc. Varenumrene: 85171200, 85171800, 85171900 og 85252001 er inkludert.

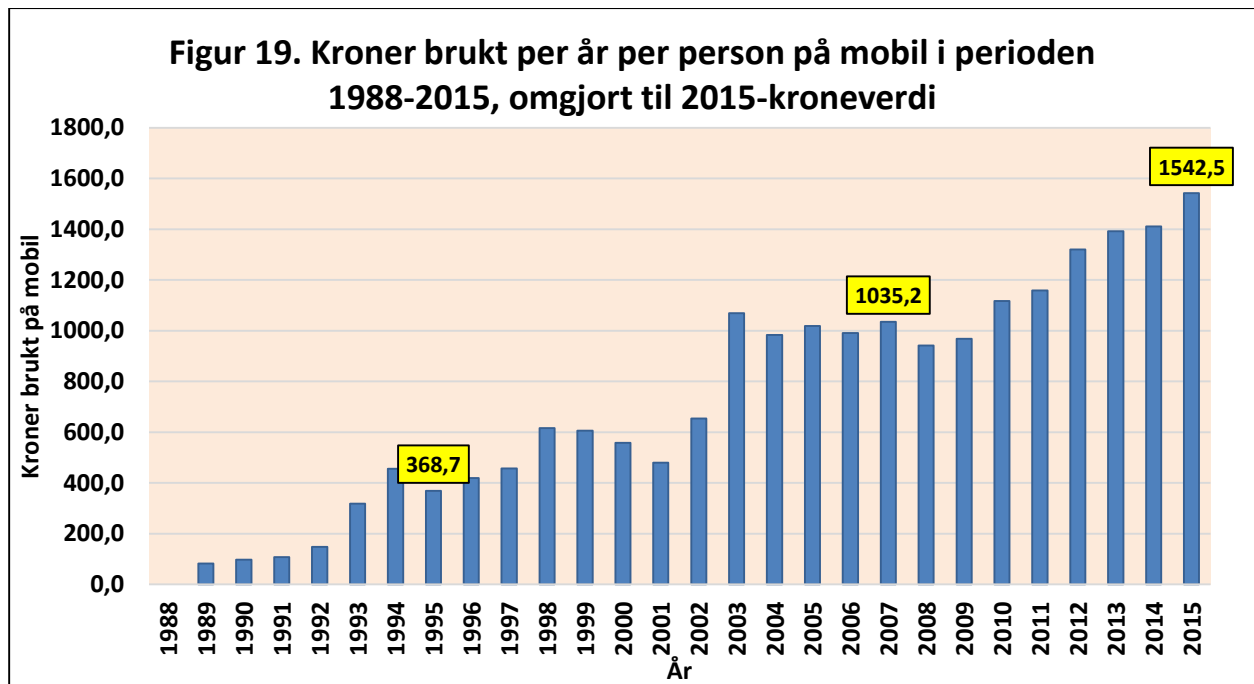
Figur 17 under viser at Kari og Ola de 9 siste årene i gjennomsnitt har kjøpt ny mobil oftere enn annet hvert år. Når vi tar i betraktning at barn og eldre personer enten ikke har mobil eller beholder sin mobil over en lengre periode enn yngre, viser dette at forholdsvis mange kjøper ny mobil bortimot hvert år.

Når vi sammenlikner de to figurene 17 og 18, er det interessant å se at kurven som viser mobiltelefonenes verdi stiger mye brattere etter 2008 enn kurven for antall. Det viser at vi i tillegg til å bytte mobil ofte også kjøper stadig dyrere smarttelefoner. Som figur 19 under viser bruker vi en del penger på ny mobil hvert år, og tilsammen har hver og en av oss i gjennomsnitt brukt nesten 12 tusen kroner de siste 10 årene på kjøp av

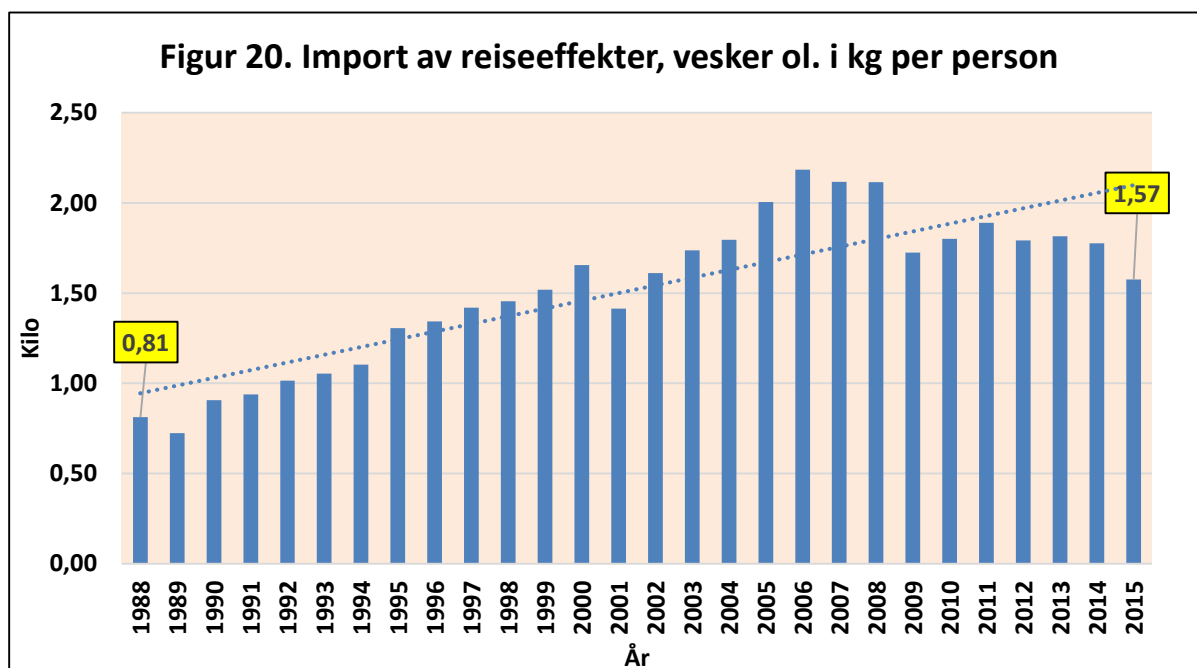

mobil. Men dette gjelder for alle innbyggere i landet. Siden barn og eldre ofte ikke har mobil eller bytter så ofte, vil nok utgiftene for en ganske stor del av befolkningen beløpe seg til 20 tusen kroner og mer for perioden.

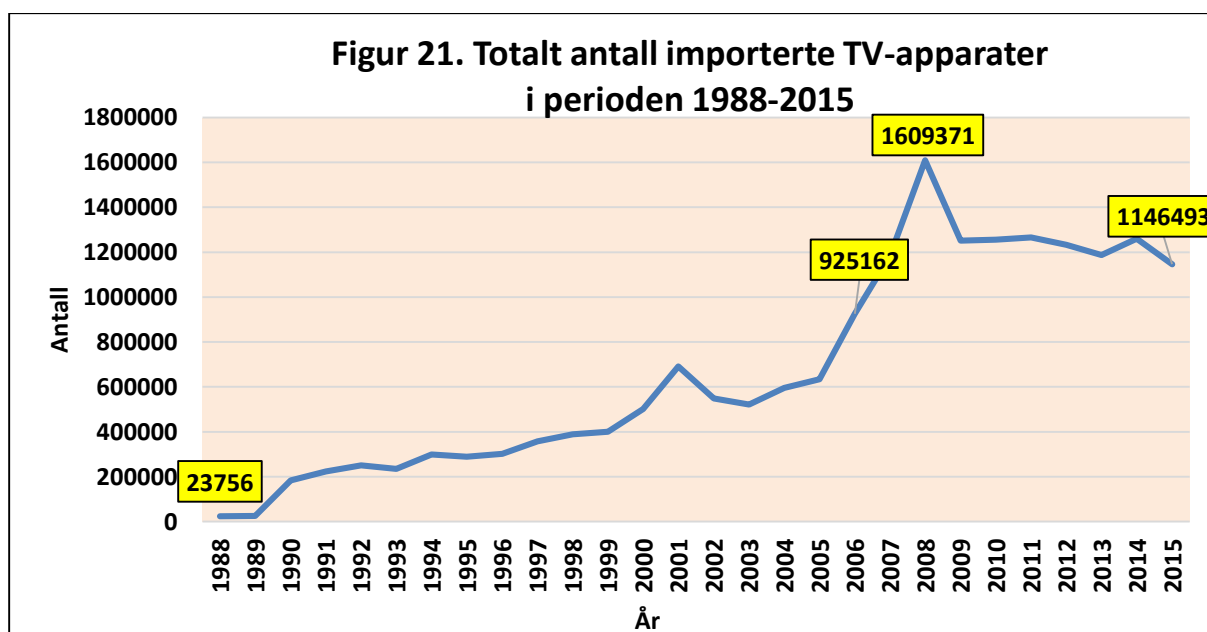
75 kilo vesker og koffertter per familie på ti år

I figur 20 under ser vi at også for vesker og andre reiseeffekter er importen i form av kilo per person nesten doblet i perioden 1988-2015. Vi ser imidlertid at mengden har falt noe de seneste årene. De ti siste årene har hver av oss likevel i gjennomsnitt fylt opp skuffer og skap med nesten 19 kg vesker og andre reiseeffekter. For en familie på to voksne og to barn blir det over 75 kg. Det blir mange vesker og koffertter.

Importen av TV-apparater har økt med 4800 prosent

Figur 21 under viser at fra 1988 (hvor de fleste i Norge hadde TV) til 2015 har importen av TV-apparater økt fra 23 756 apparater hvert år til 1 million 146 493 apparater i 2015. Vi har med dette økt importen av TV-apparater med over 4800 prosent. Økningen har vært spesielt stor i perioden 2005 til 2008, da salget av flatskjermer virkelig tok av. Importen økte på tre år med 250 prosent.

Figur 18, Kilde: SSB Utenrikshandel med varer: Fra og med varenummer 85281001 til og med 85281008, fra og med 85281091 til og med 85281096, varenummer 85281098, fra og med 85281201 til og med 85281206, 85281208, 85281300, 85282001, 85282009, fra og med 85287100 til og med 85287300.

Tabell 4 under viser at gjennomsnittlig import av TV-er de siste 9 årene har vært 0,57 – eller drøyt en halv TV per husstand i året. Det betyr at alle norske husstander i gjennomsnitt har kjøpt en ny TV litt oftere enn annethvert år. På ti år blir det nesten 6 nye flatskjermer. Selv om mange husstander i dag har en TV i hvert rom, er det grenser for hvor mange TV-apparater en husstand kan ha. Det er allerede i dag mange godt fungerende TV-apparater som blir kjørt på fyllinga, fordi Kari og Ola vil ha stadig større og bedre flatskjermer.

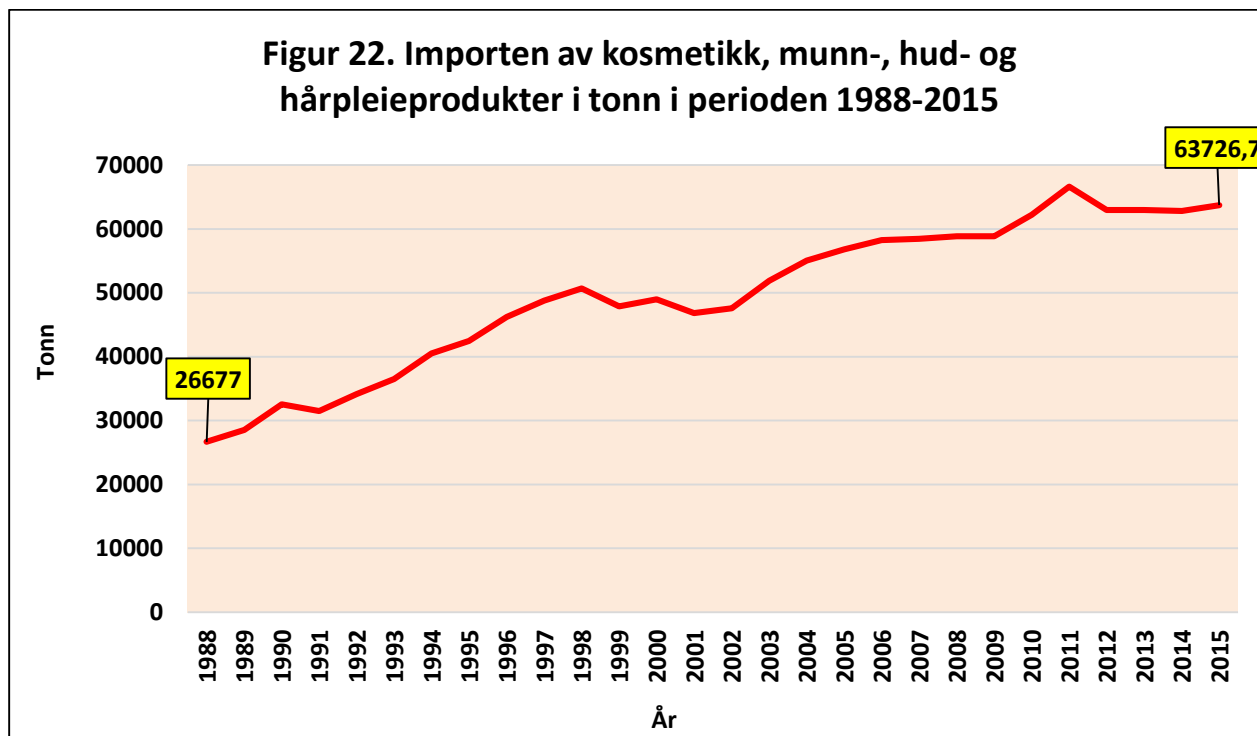
Tabell 4	1988	2001	2006	2007	2008	2009	2010	2015
Antall importerte TV-er	23756	690847	925162	1182272	1609371	1251517	1255202	1146493
Antall innbyggere i landet	4198289	4503436	4640219	4681134	4737171	4799252	4858199	5165802
Antall importerte TV-er per person	0,01	0,15	0,20	0,25	0,34	0,26	0,26	0,22
Personer per husstand	2,42	2,30	2,26	2,25	2,23	2,22	2,22	2,22
Antall importerte TV-er per husstand per år	0,01	0,35	0,45	0,57	0,76	0,58	0,57	0,49

Kilde SSB: De samme som i figur 20 pluss Tabell: 06076: Privathusholdninger, personer i privathusholdninger og personer per privathusholdning (F).

Selv om vi går uti fra at Kari og Ola i dag har anskaffet det *antallet* TV-er de ønsker å ha, er det grunn til å tro at importen av TV-er i framtiden vil ligge på det samme nivået vi har hatt de ti siste årene, fordi det stadig kommer bedre TV-er på markedet med flere muligheter. Hvis så er tilfelle, vil vi bare her i Norge, med like mange innbyggere som en middels stor by i andre land, komme til å kaste over 12 millioner TV-apparater de neste ti årene.

Dobling av kosmetikk/munn/hud- og hårpleieprodukter

Figur 22 under viser mer enn en dobling av importen av kosmetikk, hud- og hårpleieprodukter siden 1988.

Kilde: SSB, Tabell 08801, fra og med varenummer 33029010 til og med varenummer 340022011, bortsett fra numrene: 33073000, 33074100, 33074900, 34011120, 34011920, 34012010 og 34012020.

Figur 23 under viser hvor mange kilo hver av oss forbruker hvert år i samme periode. En familie på fire bruker altså nesten 50 kilo slike produkter i året. De siste ti årene har hver av oss brukt 126 kilo slike produkter.

